

РЕАЛІЗАЦІЯ ЗВ'ЯЗКІВ З ГРОМАДСЬКІСТЮ У ЗБРОЙНИХ СИЛАХ УКРАЇНИ ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ АНТИТЕРОРИСТИЧНОЇ ОПЕРАЦІЇ НА ТЕРИТОРІЇ ДОНЕЦЬКОЇ ТА ЛУГАНСЬКОЇ ОБЛАСТЕЙ (2014–2018 рр.)

У статті проаналізовані розвиток та реалізація зв'язків з громадськістю (Public Affairs (PA)) у Збройних Силах України (ЗСУ) в інтересах проведення Анти-терористичної операції (АТО) на території Донецької та Луганської областей у 2014–2018 роках. Зокрема, передумови та тенденції, що стали чинниками розвитку системи комунікації між Силами безпеки й оборони, насамперед ЗС України, та громадськістю. Окрема увага приділена ролі представників засобів масової інформації (ЗМІ) та співпраці із ними. Також наведені результати дослідження системи функціонування підрозділів зв'язків із громадськістю в органах військового управління, організаційно-штатна структура та завдання цих підрозділів, роль і місце у системі стратегічних комунікацій, імплементація окремих підходів армій країн-членів НАТО. Відзначено, що активні бойові дії, потреба у постійній та якісній комунікації між суспільством та Силами оборони й безпеки України дали значний поштовх до активного розвитку, нарощування спроможностей, здобуття досвіду, формування нової вертикалі з принципово новими підходами.

Ключові слова: зв'язки з громадськістю, АТО, стратегічні комунікації, інформаційна війна, НАТО, засоби масової інформації

Постановка проблеми та її актуальність. Поряд зі стрімким розвитком інформаційно-комунікаційних технологій суспільство стає все більш вибагливим до задоволення своїх комунікаційних потреб, перебуває у постійному активному пошуку інформації, яка так чи інакше може впливати на безпеку та комфорт життя, формує тренди, моделі поведінки, дає змогу прогнозувати перебіг важливих процесів та, відповідно, перелаштовуватись для ефективного реагування на ймовірні виклики та загрози.

Актуальною є потреба у вивченні досвіду реалізації зв'язків з громадськістю у Збройних Силах України від початку російської воєнної агресії, з подальшим формуванням рекомендацій щодо їх вдосконалення, зокрема з урахуванням підходів країн-членів НАТО. Адже зв'язки з громадськістю у загальній системі стратегічних

Миронович Антон Вікторович, начальник навчально-наукового центру мовної підготовки, Національна академія сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного, м. Львів.

© Миронович А.В., 2023.

комунікацій стали невід’ємною функцією військового управління в ході проведення АТО у 2014-2018 роках. Динаміка пошуку нових підходів у цій царині була зумовлена необхідністю повною мірою відповідати потребам суспільства на отримання достовірної та оперативної інформації про перебіг бойових та інших дій в межах оборони України. Окрім того, їх важливість полягала у формуванні ефективної системи протидії перманентному інформаційно-психологічному впливу противника та ворожій антиукраїнській пропаганді.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. У збройних силах країн-членів НАТО процедури Public Affairs широко використовуються вже досить тривалий час, і тема ця вже є широко висвітленою. Проте, західні спеціалісти доволі обмежено розглядали власне український досвід у цьому питанні.

Проблематика історичної ретроспективи реалізації окремих аспектів зв’язків із громадськістю у ЗС України, особливо на сучасному етапі існування незалежної України, представлена у наукових розвідках таких науковців: Г. Почепцов, О. Кушнір, Д. Гуцуляк, Р. Поронюк, О. Гапєєва, Т. Дзюба, А. Вербицька та інші.

У своїх працях дослідники неодноразово довели актуальність визначеної тематики та необхідність здійснення подальшого її вивчення. Однак, на нашу думку, визначений тематикою нашого наукового пошуку період не є достатньо проаналізованими з огляду на визначення ролі та місця РА, як функції військового управління, зокрема під час ведення бойових дій. Також не достатньо деталізовані, в історичному контексті, форми та способи їх реалізації, функції окремих суб’єктів зв’язків із громадськістю, канали комунікації та загальні результати.

Мета та завдання дослідження. Вивчення досвіду реалізації зв’язків з громадськістю під час проведення АТО на території Донецької та Луганської областей, наявних напрацювань з налагодження сприятливого комунікаційного ритму між Збройними силами та суспільством в умовах особливого періоду.

Виклад основного матеріалу дослідження. Антитерористична операція на території Донецької та Луганської областей відбувалась в умовах так званої «гібридної війни», розв’язаної росією, яка, як було зазначено в рекомендаціях парламентських слухань на тему: «Обороздатність України у XXI столітті: виклики, загрози та шляхи їх подолання», окрім прихованої військової агресії

передбачає елементи інформаційної, торгівельної, газової війн, окупації, тероризму, активізації криміналітету, партизанської, диверсійної та громадянської війн (*Україна. Верховна Рада України, 2014*).

Розвиваючи цю тезу, погоджуємось із українськими дослідниками, які на сторінках журналу «Наука і оборона» висловили твердження: «Російська гібридна агресія в Україні – це справжній приклад «бандитизму, керованого Кремлем, який проявив себе у міжнародних відносинах» (*Verbytska та ін., 2019, с. 9*).

Зауважимо, що згідно зі Стратегією національної безпеки України, затвердженої Указом Президента України 26 травня 2015 року, серед інших актуальними загрозами для України є інформаційно-психологічна війна, приниження української мови і культури, фальшування української історії, формування російськими засобами масової комунікації альтернативної до дійсності викривленої інформаційної картини світу (*Україна. Президент України, 2015*).

Для цього документа показовим став 2014 рік, який можна по праву вважати переломним у сучасній світовій історії, а для України він фактично став рубіконом між двома епохами.

Вважаємо, що повалення режиму Януковича було справжнім фіаско для російської влади, яка на довгі роки вибудовувала стратегію «монополії на Україну», тобто повного її контролю у всіх сферах: від економічного, політичного та безпекового – до культурного, соціального, інформаційного тощо. Втім, така важка втрата для імперських реваншистів у кремлі стала каталізатором запуску нового антиукраїнського плану.

Революція Гідності та анексія росією Автономної Республіки Крим фактично стали для кремлівських окупантів головними передумовами для розбурхування сепаратистських рухів і прихованої інтервенції до східних та південних областей України. Найкритичнішою ситуація була у Донецькій, Луганській та Харківській областях. Якщо в останній силами спецпризначенців Національної гвардії України вдалось загасити полум'я штучного сепаратизму (*Юрчук, 2014*), то на Донеччині та Луганщині воно отримало чималу підтримку.

Перші підрозділи ЗС України були підняті за тривоною та вирушили до адміністративних кордонів із російською федерацією на півночі, півдні та сході України ще на початку березня 2014 року, аби не допустити ймовірного просування російської

армії на територію нашої держави. Достеменно відомо про залучення до цих заходів воїнів 80-го окремого аеромобільного полку (нині – 80-та окрема десантно-штурмова бригада) (*Терещук, 2021*), 24-ї окремої механізованої бригади (*Путята, Карбівничий та Рудика, 2020*), 30-ї окремої механізованої бригади (*30-та окрема механізована бригада ім. князя Костянтина Острозького, без дати*) та інших військових частин.

Усі ці події, висока інтенсивність їхнього перебігу, вирішальне значення та висока ціна для суспільства вимагали ефективної комунікації між державними інституціями, які згодом брали участь в АТО, та громадськістю.

Варто зазначити, що перші кроки та спроби реалізації ефективної інформаційної підтримки дій Сил безпеки і оборони України в умовах відбиття російської воєнної агресії були зроблені дещо раніше офіційного початку АТО.

На той час організаційно-штатна структура військових частин, рівня «полк - бригада», не передбачали підрозділів зв'язків з громадськістю, тобто прес-служб. Функції щодо комунікації, встановлення та підтримання зв'язків з громадськістю, зокрема через взаємодію із засобами масової інформації, покладались на посадових осіб зі структур по роботі з особовим складом, ще раніше – виховної та соціально-психологічної роботи (*Ключков, 2023, с. 97*).

Тож, для інформаційної підтримки, зокрема історичної документації тих подій, їхнього висвітлення у ЗМІ, окремими рішеннями залучалися військові кореспонденти відомчих засобів масової інформації Мініборони України (МОУ).

3 березня 2014 року тимчасово виконуючий обов'язки начальника Управління преси та інформації МОУ підполковник Олександр Мотузьяник офіційним листом (*Копія листа тво начальника Управління преси та інформації МО України до першого заступника начальника Генерального штабу ЗС України від 3.03.2014 року № 235/3/422, 2014*) звернувся до тоді першого заступника начальника Генерального штабу Збройних Сил України генерал-полковника Геннадія Воробйова із проханням включити до польотного списку одного з літаків військово-транспортної авіації Повітряних Сил ЗС України, який за попередніми планами мав вилітати 3-4 березня зі Львова, трьох представників військових засобів масової інформації: спеціального кореспондента Друкованого органу МО України газети «Крила України» майора

Владислава Назаркевича, спеціального кореспондента інформаційної групи Центральної телерадіостудії МО України капітана Олексія Мазуріна та спеціального кореспондента відділу новин Центрального друкованого органу МО України газети «Народна Армія» підполковника Віталія Стечишина. Мета та завдання у листі не були окреслені, але резолюція генерал-полковника Г. Воробйова на адресу генерал-лейтенанта Віктора Муженка (на той час обіймав посаду заступника начальника Генерального штабу ЗС України) на документі зазначала «до виконання».

За свідченням безпосереднього учасника тих подія Владислава Назаркевича, виліт неодноразово переносився, але зрештою, в умовах дотримання суворої таємниці, відбувся вдосвіта 8 березня. Тоді на борту окрім групи військових журналістів перебувала батальйонна тактична група зі складу 80-го окремого аеромобільного полку (спочатку її планували перемістити для виконання завдань із протистояння російським окупантам у АР Крим), яка була передислокована для прикриття північних кордонів та підступів до української столиці (*Nazarkevych, 2020*).

Відео передислокації бойового підрозділу ЗС України для виконання завдань за призначенням, а за легендою для участі у тактичних навчаннях, відзняте військовими кореспондентами, тоді взяла для новин переважна більшість українських телевізійних каналів (*5 канал 2014*). І це, за словами офіцера, було продемонстровано зокрема й для того, аби показати як агресору, так і українському народові, що Збройні Сили України у той складний та непевний час були готові виконувати завдання із захисту територіальної цілісності та суверенітету нашої держави. Важливо наголосити, що тоді ворожі російські засоби масової дезінформації й підрозділи інформаційно-психологічних операцій рф, антиукраїнські агенти впливу намагались за будь-яку ціну вселити в українців зневіру, розпач та відчай, недовіру до захисників України. Для цього агресор використовував всі можливі засоби інформаційної війни.

За подальшою хронологією подій, 12 квітня 2014 року диверсійний загін російських спецслужб на чолі з Ігорем Гіркіним (Стрелковим) захопив Слов'янськ, Краматорськ і низку інших населених пунктів Донецької області (*У Слов'янську почалася Антитерористична операція – Аваков, 2014*). Вже тоді стало зрозумілим, що лише правоохоронних органів для вирішення цієї

кризи буде замало. Відтак, реакцією на такі дії проросійських сил стало рішення Ради національної безпеки та оборони України, ухвалене 13 квітня 2014 року, про початок широкомасштабної антитерористичної операції із залученням Збройних Сил України, яке було введено в дію Указом Президента України, обов'язки якого на той час виконував Олександр Турчинов, 14 квітня 2014 року №405/2014 (*Україна. Президент України, 2014*).

З оголошенням АТО офіцери відомчих медіаресурсів МО України стали одними з перших, хто організовував роботу цивільних представників ЗМІ та самотужки збирав матеріали про перебіг операції для оприлюднення на військових інформаційних ресурсах.

Зважаючи на продовження російської агресії проти України, інформаційно-медійні структури Міністерства оборони України та органи зв'язків з громадськістю (прес-служби) Збройних Сил України активно висвітлювали у ЗМІ участь Збройних Сил України в АТО.

Так, розпорядженням Президента України № 862/2014-рп від 15.05.2014 року “Про заходи щодо забезпечення інформування громадськості про антитерористичну операцію”, керівнику Антитерористичного центру при Службі безпеки України, який на той час очолював АТО, було визначено вжити додаткових заходів щодо налагодження систематичного, повного та достовірного інформування громадськості оперативним штабом з проведення антитерористичної операції про хід цієї операції, щодо забезпечення сприяння журналістам, працівникам засобів масової інформації у провадженні ними професійної діяльності, оперативного надання інформації про антитерористичну операцію, а також сприяння в обробці та передачі такої інформації. Розпорядження передбачало створення у триденний строк оперативної групи з інформування громадськості на чолі з представником Міністерства оборони України, із включенням до її складу представників тих інституцій, які безпосередньо здійснюють боротьбу з тероризмом. А координація взаємодії оперативного штабу з проведення антитерористичної операції з представниками засобів масової інформації покладалась на Тимчасово виконуючого повноваження Глави Адміністрації Президента України (*Україна. Президент України, 2014*).

Фактично це можна вважати моментом створення прес-центру штабу АТО, до складу якого на ротаційних засадах відряджались

речник та військові журналісти з усіх підпорядкованих Міністерству оборони України військових засобів масової інформації. Крім того, військові журналісти разом із прес-офіцерами органів військового управління, військових частин залучались до роботи у складі штабів оперативно-тактичних угруповань в районі проведення АТО. Забігаючи наперед, зазначимо, що від вересня 2014 року – Спільного центру з контролю та координації питань припинення вогню та стабілізації лінії розмежування сторін (СЦКК) (*Sheheda ma Pokotylo, 2020*), груп цивільно-військового співробітництва. А з лютого та березня 2017 року до складу оперативних прес-центрів у містах Авдіївка, Сєверодонецьк та Маріуполь.

Окремими дорученнями Міністра оборони України від 04.11.2014 та 03.09.2015 № 16637/з підбір особового складу для ротації Прес-центру штабу АТО та прес-офіцерів ОТУ, матеріально-технічне забезпечення та координацію їх діяльності було покладено на Управління преси та інформації Міністерства оборони України, затверджене Наказом Міністерства оборони України від 24.04.2013 року № 280, згодом – Управління комунікацій та преси Міністерства оборони України, визначене Наказом Міністерства оборони України від 16.03.2015 року № 117 «Про затвердження Положення про Управління комунікацій та преси Міністерства оборони України» (*Україна. Міністерство оборони України, 2015*).

Відповідно до рішення Міністра оборони України, з метою об'єктивного та оперативного висвітлення питань діяльності Міністерства оборони України та Збройних Сил України, двічі на тиждень проводяться брифінги речників Міністерства оборони України в Українському кризовому медіа-центрі; щодня – брифінги речників Міністерства оборони України з питань АТО.

Важливо, що ще 26 грудня 2014 року тодішні керівник прес-служби Генерального штабу ЗС України підполковник Владислав Селезньов і радниця Міністра оборони України Тетяна Попова анонсували про те, що Генеральний штаб ЗС України разом із Міністерством оборони України запровадили прес-картку, яка дозволить журналістам працювати у зоні проведення операції (*detector.media, 2014*).

Зауважимо, що до цього журналістам доводилось отримувати короткотривалу акредитацію від Служби безпеки України (СБУ) на термін не більше одного місяця. Як наслідок, медійники часто мали проблеми під час перетину блокпостів, доводилось постійно

підтверджувати свій статус. З новою прес-карткою журналісти отримали можливість відносно вільно працювати в зоні проведення АТО впродовж 6 місяців, з можливим продовженням на такий самий термін. А ті представники ЗМІ, які мали акредитацію від СБУ, могли отримати прес-картку без додаткових перевірок. Для решти процедура була не надто складною (див. рис. 1).

Відтак, дозволом на роботу представників ЗМІ в зоні проведення АТО стало проходження встановленим порядком попередньої акредитації у Службі безпеки України на виконання редакційних завдань в районі проведення операції та відповідна прес-карта.

ЯК ОТРИМАТИ КАРТКУ АКРЕДИТАЦІЇ ЖУРНАЛІСТА В ЗОНІ АТО

КРОК 1	КРОК 2	КРОК 3
<p>Якщо представник ЗМІ ВЖЕ БУВ АКРЕДИТОВАНИМ СБУ за останні 6 місяців, то зателефонувавши за номером: +380634471557, можна підтвердити наявність акредитації та домовитися про зручний день для отримання картки</p>	<p>ОТРИМАТИ КАРТКУ В ЗОНІ АТО Після підтвердження акредитації можна отримати картку, звернувшись до прес-центру АТО в Краматорську, +380986713040 npcato@mil.gov.ua</p> <p style="text-align: center;">або</p> <p>ОТРИМАТИ КАРТКУ В МОУ м. Київ, Повітрофлотський проспект, 6 +380634471557 nupimou@mil.gov.ua</p>	<p>Повідомляти про плани зйомок прес-офіцера АТО по телефону до 18:00 попереднього дня: +380986713040 для більш швидкого доступу на військові об'єкти</p> <div style="text-align: right;"> <p style="writing-mode: vertical-rl; transform: rotate(180deg);">АТО PRESS CARD</p> </div>

Рис. 1. Порядок отримання картки акредитації представника ЗМІ в зоні АТО

Джерело: <https://detector.media/community/article/102060/2014-12-27-minoborony-ta-genshtab-zaprovadyly-pres-kartu-dlya-roboty-v-zoni-ato/>

Однак представники ЗМІ не завжди розуміли запропоновані та обгрунтовані військовими правила й методи роботи. Часто медійники не усвідомлювали, що за їхню безпеку та життя під час зйомок на передовій відповідали командири на місцях. А в гонитві за сенсацією чи яскравою картинкою вони мимоволі могли розкрити ворогу позиції та координати, чисельність українських військ тощо. Окрім того, журналісти не розуміли, чому повинні були щовечора подавати до прес-центру штабу АТО запланований маршрут свого руху на наступний день, адже вони намагались організувати свою роботу лише після аналізу ранкових повідомлень речника штабу операції. Як наслідок, 24 вересня 2015 року стався конфлікт між журналістами та військовими,

який представники ЗМІ назвали флешмобом, а ініціювала його репортер телеканалу «1+1» Наталія Нагорна (*Nagorna, 2015*). Вона, зокрема, висловила публічний протест проти обмежень з боку керівництва штабу АТО на висвітлення і зйомку важливих подій на Донбасі. Долучились до цієї акції низка й інших відомих воєнних кореспондентів, що спричинило певний резонанс у фаховому журналістському середовищі (*detector.media, 2015*).

Керівництво Міністерства оборони України оперативно відреагувало на ситуацію. Того ж дня у Центральному будинку офіцерів ЗС України відбулась робоча зустріч представників військового командування та журналістів, результатом якої стали відносно порозуміння та початок конструктивного діалогу щодо удосконалення роботи представників ЗМІ в районах ведення бойових дій. Для поліпшення ефективності роботи преси щодо висвітлення перебігу операції Міністерство оборони України започаткувало нову систему співпраці, яка передбачала створення робочої групи для вирішення проблемних питань, що виникають під час взаємодії військових і журналістів у зоні бойових дій. До складу групи увійшли представники МОУ та Генерального штабу ЗС України, які відповідали за питання комунікації, а також журналісти, що працювали у зоні АТО (*detector.media, 2015*).

Окрім того, ця ситуація дала поштовх до реформування прес-служби Збройних Сил України, про що вперше анонсував на той час радник начальника Генерального штабу ЗС України Руслан Кавацюк на публічному обговоренні роботи журналістів у зоні проведення антитерористичної операції, що з ініціативи Міністерства інформаційної політики відбулося 28 вересня 2015 року в «Укрінформі» (*detector.media, 2015*).

Відтоді перелік представників ЗМІ, які виявили бажання працювати на об'єктах ЗС України в районі проведення операції, почали формувати щотижня через прес-центр штабу АТО, а для організації належної роботи на кожному з визначених військових об'єктів призначались відповідні посадові особи. Водночас, у разі різких змін обстановки у зоні ведення бойових дій або за інших непередбачуваних обставин, що могли виникнути у ході роботи преси, зокрема зміни у складі знімальних груп, логістичних питань, прес-центр штабу АТО міг проводити щоденну акредитацію журналістів, аби надати їм змогу підвищити оперативність виконання оперативних завдань.

Також Міністерством оборони України для українських журналістів було започатковано курси підвищення медійної компетенції з питань висвітлення проблематики АТО. Їхня мета – подальше запровадження дворівневої акредитації в зоні бойових дій та змін до правил відвідування журналістами військових частин Збройних Сил України, які виконують бойові завдання безпосередньо на лінії зіткнення (*8 грудня Міністерство оборони України розпочинає курси підвищення медійної компетенції для українських журналістів з питань висвітлення проблематики АТО, 2016*).

Зазначені заходи дозволили значно знизити напругу в суспільстві щодо нагальних питань діяльності Міністерства оборони України, командування ЗС України, забезпечення військових частин (підрозділів), які виконували бойові завдання в районі проведення АТО, озброєнням і військовою технікою, речовим і медичним та іншим майном.

Передбачаючи те, що ситуація на сході держави може затягнутися на роки, ще, починаючи від 2015 року, у контексті вдосконалення комунікативних спроможностей, в інтересах проведення антитерористичної операції на рівні вищого військового керівництва було започатковано низку проєктів. Це, зокрема, запровадження моделі НАТО щодо функціонування стратегічних комунікацій на оперативному рівні, введення посади заступника керівника АТО зі зв'язків з громадськістю та ЗМІ, запуск проєкту мобільного ФМ-мовлення, залучення представників ЗМІ до роботи у військових частинах у форматі «embedded journalist» та багато іншого (*Попова, 2017*).

Варто зазначити, що з цього ж року заходи, що стосувались складових стратегічних комунікацій, почали реалізовуватись у тісній координації на рівні командування операції. Цьому, зокрема, сприяло введення до організаційно-штатної структури командування сил АТО відділу координації інформаційних заходів, який доволі ефективно злагоджував дії прес-служби, підрозділів інформаційно-психологічних операцій, цивільно-військового співробітництва та інших елементів, відповідно до завдань (*Заруба та Дзюба 2021, с. 454*). Це не лише дало змогу підвищити результативність щоденної комунікаційної діяльності Сил безпеки і оборони України, залучених до АТО, але й дозволило на досить високому рівні проводити інформаційні операції. Не зайвим тут став й іноземний досвід, зокрема армій країн-членів НАТО.

З метою оперативного та об'єктивного інформування громадськості та міжнародної спільноти про хід проведення АТО, злочинні дії російських окупаційних військ, порушення ними припинення вогню і лінії розмежування від 20 лютого 2017 року до зони відповідальності оперативно-тактичних угруповань (ОТУ) “Луганськ”, “Донецьк” та “Маріуполь” на ротацийних засадах відряджуються мобільні прес-групи.

Згідно з окремим дорученням Державного секретаря Міністерства оборони України (*Гуцуляк, 2017, с. 33*), до складу цих прес-груп входили досвідчені представники засобів масової інформації Міністерства оборони України: Центральних друкованих органів МО України газети «Народна армія» та журналу «Військо України», Центральної телерадіостудії МО України. Їхнім завданням був оперативний збір інформації в зоні відповідальності оперативно-тактичних угруповань про ворожі обстріли мирних населених пунктів, фото та відеофіксації злочинної діяльності російських окупаційних військ, висвітлення діяльності Збройних Сил України. Координація діяльності прес-груп здійснювалась через прес-центр штабу АТО (м. Краматорськ) та оперативний прес-центр (м. Авдіївка), Об'єднані центри цивільно-військового співробітництва у м. Северодонецьк та Маріуполь. Відповідальним за діяльність мобільних прес-груп у районі проведення операції визначено заступника керівника АТО зі зв'язків з громадськістю та ЗМІ.

У разі, якщо на місце фіксації не могли вчасно дістатися знімальні групи прес-центру штабу, зйомки доручено було проводити безпосередньо силами особового складу підрозділів, які виконували завдання в даній місцевості, після чого зафіксовані факти повинні були оперативно передаватися до прес-центру.

На той час основні зусилля прес-центру штабу АТО були спрямовані на інформування громадськості про стан обстановки на лінії розмежування, проведення цільової роботи щодо формування громадської та міжнародної думки з приводу порушення російськими окупаційними військами Мінських домовленостей. З цією метою було забезпечено регулярне надходження інформаційних повідомлень через прес-центр штабу операції до ЗМІ, а також своєчасне опрацювання відповідних матеріалів, які стали підґрунтям для проведення брифінгів речників Адміністрації Президента України, Кабінету Міністрів України, Міністерства оборони та Генерального штабу ЗС України.

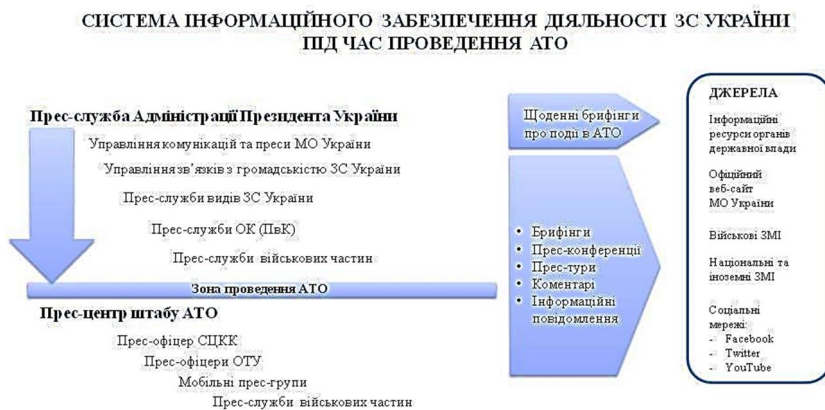
За спогадами автора статті, який неодноразово виконував завдання у складі прес-центру штабу антитерористичної операції, його стандартна організаційно-штатна структура складалась з 5 офіцерів та одного солдата (сержанта): начальник прес-центру, речник штабу, старший офіцер, 2 офіцери-журналісти зі збору та обробки відеоматеріалів зі складу ЦТРС МО України та водій. Комплектувались ці посади на ротаційній основі не лише за рахунок відомчих органів зв'язків із громадськістю та військових ЗМІ, але й придатних за своїми професійними, морально-діловими та комунікаційними якостями військовослужбовцями з інших військових частин та установ.

Окрім того, до 2018 року у складі сил та засобів АТО функціонувала польова друкарня ЦДО МО України газети «Народна армія», персонал якої у тісній взаємодії із прес-центром штабу АТО збирав та обробляв інформацію, готував до друку спеціальний випуск газети, яка здебільшого поширювалась серед військовослужбовців у зоні проведення АТО, чим частково задовольняли внутрішньо комунікаційні потреби воїнів.

Варто зазначити, що з початку проведення АТО на території Донецької та Луганської областей надзвичайно важливим, з огляду на комунікаційні спроможності, було формування надійного джерела, з якого громадськість могла брати оперативну й достовірну інформацію про перебіг операції. Станом на 2014 рік з усіх органів військового управління офіційну веб-сторінку, як, зокрема, центральний орган виконавчої влади, мало лише Міністерство оборони України (*Міністерство оборони України, без дати*). Офіцерами, які увійшли до одного з перших складів прес-центру штабу АТО, було ухвалено рішення створити сторінку цього підрозділу у мережі Фейсбук. Її адреса була: www.facebook.com/ato.news. Це можна вважати чи не найпершим промовистим прикладом ефективного використання соціальних мереж в інтересах військових операцій в аспекті реалізації зв'язків з громадськістю. На цій сторінці персонал прес-центру штабу АТО мав змогу оперативно розміщувати інформаційні матеріали про перебіг операції, зокрема оперативні зведення, анонси, посилання на важливу інформацію на інших ресурсах, а також фото- та відеоматеріали. До прикладу, записані у форматі відео зведення речників штабу АТО швидко публікувались на обліковому записі Військового телебачення України (брендowana

назва ЦТРС МО України) у відео-хостингу Ютуб (Військове телебачення України, без дати) та оприлюднювались на сторінці штабу АТО у Фейсбуці (у квітні 2018 року сторінка була закрита) (*Interfax-Ukraine, 2018*). Це, своєю чергою, давало змогу представникам ЗМІ оперативно відслідковувати свіжі новини та використовувати ілюстративні й інші медіа-матеріали для формування власних репортажів. Окрім того, наявні функції соціальної мережі із перепублікації на інших сторінках, можливість залишати коментарі та схвальні або негативні відгуки («лайки» та «дизлайки»), дозволяли новинам прес-центру штабу АТО швидко поширюватись в інформаційному середовищі, а також зробити ґрунтовний аналіз щодо сприйняття інформації, поверхневого вивчення суспільної думки та подальшої кореляції подачі новин.

У результаті комплексного й водночас непростого процесу формування та становлення системи зв'язків з громадськістю в інтересах проведення АТО вдалось досягти позитивних результатів, які відображались у відносно сталій структурі органів зв'язків з громадськістю, вибудованій вертикалі координації комунікаційних можливостей, комплексу злагоджених інформаційних заходів, які проводились як на постійній основі, так і за необхідності, а також доступних й впізнаваних каналів комунікації (див. рис. 2).

Рис. 2. Система інформаційного забезпечення діяльності Збройних Сил України під час проведення АТО

Джерело: сформовано автором на основі власного досвіду

Антитерористична операція на території Донецької і Луганської областей тривала до 30 квітня 2018 року, коли Президент України Петро Порошенко підписав Указ про введення в дію рішення РНБО щодо завершення Антитерористичної операції і початок операції Об'єднаних сил під керівництвом ЗС України (Україна. Президент України, 2018).

Висновки. Попри те, що з моменту проголошення Незалежності України й були певні спроби сформувати ефективну систему інформаційно-комунікаційної взаємодії державних інституцій, у нашому випадку Збройних Сил, із суспільством, початок АТО на території Донецької та Луганської областей продемонстрував значні прорахунки у функціонуванні, структурі, розумінні ролі зв'язків з громадськістю у системі військового управління, зокрема як важливої складової стратегічних комунікацій.

Втім, активні бойові дії, потреба у постійній та якісній комунікації між суспільством та Силами оборони й безпеки України дали значний поштовх до активного розвитку, нарощування спроможностей, здобуття досвіду, формування нової вертикалі з принципово новими підходами на цій ниві.

Результатом динамічних еволюційних процесів у галузі військових зв'язків з громадськістю за чотири роки проведення АТО можна вважати створення усталеної й перевіреної за реальних інформаційних кризових ситуацій системи, яка здатна оперативно та якісно реагувати на інформаційні загрози в умовах сучасної «гібридної війни», задовольняти увесь спектр суб'єктів комунікаційного процесу.

Вважаємо за доцільне провадити подальші дослідження за цією тематикою, у яких ретельно проаналізувати історичну ретроспективу військових зв'язків з громадськістю у загальній системі стратегічних комунікацій у Збройних Силах України та арміях країн-членів НАТО у контексті набуття спроможностей та взаємосумісності.

Використані посилання

Військове телебачення України [онлайн], (без дати). *YouTube*. [Дата звернення 16 серпня 2023]. Режим доступу: <https://www.youtube.com/@ctrstvua>

Гуцуляк Д. (2017). Досвід роботи мобільних прес-груп Міністерства оборони України в контексті протидії інформаційній агресії Росії на Донбасі. У: *Інформаційний вимір гібридної війни: досвід України, Київ, Україна* [онлайн]. с. 33. [Дата звернення 16 серпня 2023]. Режим доступу: <https://nuou.org.ua/assets/-documents/zbirn-gibr-mizhn-konf.pdf>

Заруба, О. та Дзюба Т. (2021). Ми першими в Україні формували теорію інформаційно-психологічних операцій. У: В. Азаров та Л. Компанцева, ред. *Стратегічні комунікації в умовах гібридної війни: погляд від волонтера до науковця* [онлайн]. Київ: НА СБУ. с. 500. [Дата звернення 16 серпня 2023]. Режим доступу: https://academy.ssu.gov.ua/uploads/p_157_93159068.pdf

Клочков В. (2023). *Досвід становлення та розвитку військово-гуманітарних структур Збройних Сил України в період з 1991 до 2014 року*. Київ: НДЦ ГП ЗС України.

Копія листа тво начальника Управління преси та інформації МО України до першого заступника начальника Генерального штабу ЗС України від 3.03.2014 року № 235/3/422 [ксерокопія], (2014). Особистий архів В. Назаркевича.

Міністерство оборони України [онлайн], (без дати). <https://www.mil.gov.ua/>. [Дата звернення 16 серпня 2023]. Режим доступу: <https://www.mil.gov.ua/>

Попова Т. (2017). Авдіївка як дзеркало ефективності українського «інформаційного фронту» [онлайн]. *Радіо Свобода*. [Дата звернення 11 серпня 2023]. Режим доступу: <https://www.radiosvoboda.org/a/28323940.html>

Пугята Д., Карбівничий А. та Рудика В. (2020). Назустріч російському виклику [онлайн]. *Мілітарний*. [Дата звернення 11 серпня 2023]. Режим доступу: <https://mil.in.ua/uk/articles/nazustrich-rosijskomu-vyklyku/>

Терещук Г. (2021). Командир легендарної ОДШБ Володимир Шворак: «Державу треба боронити. У тому числі зі зброєю в руках» [онлайн]. *Радіо Свобода*. [Дата звернення 11 серпня 2023]. Режим доступу: <https://www.radiosvoboda.org/a/viynadasantnyku-donbas-rosiya/31374327.html>

Україна. Міністерство оборони України, (2015). *Про затвердження Положення про Управління комунікацій та преси Міністерства оборони України* Наказ Міністра оборони України № 117 [онлайн], 16 березня. [Дата звернення 11 серпня 2023]. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0117322-15#Text>

Україна. Верховна Рада України, (2014). *Про Рекомендації парламентських слухань на тему: "Обороздатність України у XXI столітті: виклики, загрози та шляхи їх подолання"* Постанова Верховної Ради України № 1639-VII [онлайн], 12 серпня. [Дата звернення 11 серпня 2023]. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1639-18#Text>

Україна. Президент України, (2014а). *Про заходи щодо забезпечення інформування громадськості про антитерористичну операцію*. Розпорядження Президента України № 862/2014-рп [онлайн], 15 травня. [Дата звернення 11 серпня 2023]. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/862/2014-rp#Text>

Україна. Президент України, (2014б). *Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 13 квітня 2014 року "Про невідкладні заходи щодо подолання терористичної загрози і збереження територіальної цілісності України"* Указ Президента України № 405/2014 [онлайн], 14 квітня. [Дата звернення 11 серпня 2023]. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/405/2014#Text>

Україна. Президент України, (2015). *Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 6 травня 2015 року "Про Стратегію національної безпеки України"* Указ Президента України № 287/2015 [онлайн], 26 травня. [Дата звернення 11 серпня 2023]. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/287/2015#Text>

Україна. Президент України, (2018). *Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 30 квітня 2018 року "Про широкомасштабну антитерористичну операцію в Донецькій та Луганській областях"* Указ Президента

України № 116/2018 [онлайн], 30 квітня. [Дата звернення 16 серпня 2023]. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/116/2018#Text>

У Слов'янську почалася Антитерористична операція - Аваков [онлайн], (2014). *Українська правда*. [Дата звернення 11 серпня 2023]. Режим доступу: <https://www.pravda.com.ua/news/2014/04/13/7022234/>

Юрчук, О., (2014). Будівлю Харківської ОДА звільнив Ягуар з центральної України [онлайн]. *Преса України*. [Дата звернення 11 серпня 2023]. Режим доступу: <https://web.archive.org/web/20140413131155/http://uapress.info/uk/news/show/21003>

30 окрема механізована бригада ім князя Костянтина Острозького [30brigade], (без дати). [*#5_років_ОК_Північ_#Бойовий_шлях_#30_бригада_#30_омбр_#30_окрема_механізована_бригада_імені_князя_Костянтина_Острозького_«Коли_закінчуються_доводи,_починають_говорити_гармати._Сила_останній_аргумент_недомени»,_Отто_фон_Бісмарк_Складна_політична_ситуація,_яка_склалася_в_нашій_державі_в_кінци_2013_–_на_початку_2014_рр,_вже_тоді_наштовхувала_на_думку_військовостворювачів_і_...*] [Facebook]. [Дата звернення 11 серпня 2023]. Режим доступу: <http://surl.li/jzizj>

5 канал, (2014). 80-й окремих аеромобільний полк готовий до передислокації [онлайн]. *YouTube*. [Дата звернення 11 серпня 2023]. Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=C2b-BMDEz4A>

8 грудня Міністерство оборони України розпочинає курси підвищення медійної компетенції для українських журналістів з питань висвітлення проблематики АТО [онлайн], (2016). *Урядовий портал*. [Дата звернення 11 серпня 2023]. Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/events/249535985>

detector.media, (2014). Міноборони та Генштаб запровадили прес-карту для роботи в зоні АТО [онлайн]. *detector.media*. [Дата звернення 11 серпня 2023]. Режим доступу: <https://detector.media/community/article/102060/2014-12-27-minoborony-ta-genshtab-zaprovadyly-pres-kartu-dlya-roboty-v-zoni-ato/>

detector.media, (2015a). Воєнкори українських каналів протестують у Facebook проти обмежень штабу АТО [онлайн]. *detector.media*. [Дата звернення 11 серпня 2023]. Режим доступу: <https://detector.media/community/article/111582/2015-09-25-voienkory-ukrainskykh-kanaliv-protestuyut-u-facebook-proty-obmezhen-shtabu-ato/>

detector.media, (2015b). Генштаб доручив реформувати прес-служби Збройних сил – підсумки круглого столу воєнкорів і військових [онлайн]. *detector.media*. [Дата звернення 11 серпня 2023]. Режим доступу: <https://detector.media/community/article/111667/2015-09-28-genshtab-doruchyv-reformuvaty-pres-sluzhby-zbroynykh-syl-pidsumky-kruglogo-stolu-voienkoriv-i-viyskovykh/>

detector.media, (2015c). Міноборони створить робочу групу для вирішення проблеми співпраці військових і журналістів [онлайн]. *detector.media*. [Дата звернення 11 серпня 2023]. Режим доступу: <https://detector.media/infospace/article/h111604-2015-09-25-minoborony-stvoryt-robotu-grupu-dlya-vyryshennya-problemy-spiivratsi-viyskovykh-i-zhurnalistiv/>

Interfax-Ukraine, (2018). Прес-центр штабу АТО на Донбасі припиняє свою роботу [онлайн]. *Интерфакс-Україна*. [Дата звернення 30 серпня 2023]. Режим доступу: <https://interfax.com.ua/news/general/502327.html>

Nagorna.N. [natasya.nagorna], (2015). [*Я_сегодня_думала_о_таком_идиотском_флеш-мобе._представляете,_целый_день_на_всех_каналах_Украины_во_всех_выпусках_новостей_абсолютно_одинаковое_начало*] [Facebook]. 24 вересня. [Дата звернення 11 серпня 2023]. Режим доступу: <https://www.facebook.com/photo.php?fbid=975350685818650&set=a.207859412567785.52235.100000311827387&type=3>

Nazarkevych V. (2020). *[Цей документ зберігаю вже шість років. I]* [Facebook]. 4 березня. Режим доступу: https://m.facebook.com/story.php?story_fbid=pfbid0XP462sUq2UF51YpDNE2HtLFEvTzcBHYNMLi27v7VaMsqFXgHNPAqgAbu87vhmtfml&id=100005718391879

Seheda S.P. та Pokotylo O.I. (2020). Створення спільного центру з контролю та координації питань припинення вогню та стабілізації лінії розмежування сторін як засіб реалізації мінських домовленостей. *Воєнно-історичний вісник* [онлайн]. 34(4), 5–14. [Дата звернення 11 серпня 2023]. Режим доступу: doi: 10.33099/2707--1383-2019-34-4-5-14

Verbytska A.M., Savchenko V. A., Dziuba T.M. та Katsalap V. O. (2019). Система стратегічних комунікацій Міністерства оборони України та Збройних Сил України. *Наука і оборона* [онлайн]. (1), 9–12. [Дата звернення 11 серпня 2023]. Режим доступу: doi: 10.33099/2618-1614-2017-0-1-9-12

References

Viyskove telebachennya Ukrayiny [Military Television of Ukraine] [online], (no date). *YouTube*. (accessed August 16, 2023) Available at: [https://www.youtube.com/@ctrsTVua\(ukr\)](https://www.youtube.com/@ctrsTVua(ukr)).

Hutsulyak, D., (2017). The experience of the mobile press groups of the Ministry of Defence of Ukraine in the context of countering Russia's information aggression in Donbas. Y: *Information Dimension of Hybrid Warfare: Ukraine's Experience*, Kyiv, Ukraine [online]. p. 33. (accessed August 16, 2023) Available at: <https://nuou.org.ua/assets/documents/zbirn-gibr-mizhn-konf.pdf> (ukr).

Zaruba, O. and Dziuba, T. (2021). We were the first in Ukraine to form the theory of information and psychological operations. Y: V. Azarov and L. Kompantseva, eds. *Strategic communications in hybrid warfare: a view from a volunteer to a scientist* [online]. Kyiv: NA SSU. p. 500. (accessed August 16, 2023) Available at: https://academy.ssu.gov.ua/uploads/p_157_93159068.pdf Zaruba, O. and Dziuba, T. (2021). (ukr).

Experience of formation and development of military-humanitarian structures of the Armed Forces of Ukraine in the period from 1991 to 2014. Kyiv: Research and Development Centre of the General Staff of the Armed Forces of Ukraine.

A copy of the letter from the Deputy Head of the Press and Information Department of the MOD of Ukraine to the First Deputy Chief of the General Staff of the Armed Forces of Ukraine of 3.03.2014, no. 235/3/422 [photocopy], (2014). Personal archive of V. Nazarkevych.

Ministry of Defence of Ukraine [online], (no date). <https://www.mil.gov.ua/>. (accessed August 16, 2023) Available at: <https://www.mil.gov.ua/>. (ukr).

Popova, T., (2017). Avdiivka as a mirror of the effectiveness of the Ukrainian "information front" [online]. *Radio Liberty*. (accessed August 11, 2023) Available at: <https://www.radiosvoboda.org/a/28323940.html/> (ukr).

Press Officer of the 14th Brigade Suspended from Duties [online], (no date). <https://visnyk.lutsk.ua/>. (accessed August 11, 2023) Available at: <https://visnyk.lutsk.ua/news/ukraine/regions/volyn/21197/> (ukr).

Putyata, D., Karbivnychiy, A. and Rudyka, V. (2020). Towards the Russian challenge [online]. *Militaryni*. Available at: <https://mil.in.ua/uk/articles/nazustrich-sijskomu-vyklyku/> (accessed August 11, 2023) (ukr).

Tereshchuk, H., (2021). The commander of the legendary Air Assault Brigade Volodymyr Shvorak: "The state must be defended. Including with arms in hand" [online]. *Radio Liberty*. (accessed August 11, 2023) Available at: <https://www.radiosvoboda.org/a/viyna-desantnyky-donbas-rosiya/31374327.html> (ukr).

Ukraine. Ministry of Defence of Ukraine, (2015). *On Approval of the Regulation on the Department of Communications and Press of the Ministry of Defence of Ukraine* Decree of the Minister of Defence of Ukraine № 117 [online], 16 March. (accessed August 11, 2023). Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0117322-15#Text>. (ukr).

Ukraine. Verkhovna Rada of Ukraine, (2014). *On the Recommendations of the Parliamentary Hearings on the topic: "Defence Capability of Ukraine in the XXI Century: Challenges, Threats and Ways to Overcome"* The Verkhovna Rada of Ukraine Resolution № 1639-VII [online], 12 August. (accessed August 11, 2023). Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1639-18#Text>. (ukr).

Ukraine. President of Ukraine, (2014a). *On measures to ensure public awareness of the anti-terrorist operation* Decree of the President of Ukraine № 862/2014-рр [online], 15 May. (accessed August 11, 2023). Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/862/2014-pp#Text>. (ukr).

Ukraine. President of Ukraine, (2014b). *On the decision of the National Security and Defence Council of Ukraine of 13 April 2014 "On urgent measures to overcome the terrorist threat and preserve the territorial integrity of Ukraine"*. Decree of the President of Ukraine № 405/2014 [online], 14 April. (accessed August 11, 2023). Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/405/2014#Text>. (ukr).

Ukraine. President of Ukraine, (2015). *On the Decision of the National Security and Defence Council of Ukraine of 6 May 2015 "On the National Security Strategy of Ukraine"*. Decree of the President of Ukraine № 287/2015 [online], 26 May. (accessed August 11, 2023). Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/287-2015#Text>. (ukr).

Ukraine. President of Ukraine, (2018). *On the Decision of the National Security and Defence Council of Ukraine of 30 April 2018 "On a large-scale anti-terrorist operation in Donetsk and Luhansk regions"* Decree of the President of Ukraine № 116/2018 [online], 30 April. (accessed August 16, 2023). Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/116/2018#Text>. (ukr).

Anti-terrorist operation started in Sloviansk - Avakov [online], (2014). *Ukrainska Pravda*. (accessed August 11, 2023). Available at: <https://www.pravda.com.ua/news/2014-04/13/7022234/> (ukr).

Yurchuk, O., (2014). The building of Kharkiv Regional State Administration was liberated by a Jaguar from central Ukraine [online]. *Press of Ukraine*. (accessed August 11, 2023). Available at: <https://web.archive.org/web/20140413131155/http://uapress.info/uk/news/show/21003>. (ukr).

The 30th Prince Konstanty Ostrogski Mechanized Brigade [30brigade], (no date). [*#5_years_of_OC_North #Battle_path #30_brigade #30_ombr #30_independent_mechanised_brigade_named_after_prince_Konstanty_Ostrogski "When arguments end, guns begin to speak. Strength is the last argument of a duffer" Otto von Bismarck The difficult political situation in our country in late 2013 - early 2014, even then, prompted the military and ...*] [Facebook]. (accessed August 11, 2023). Available at: <http://surl.li/jzizj>. (ukr).

5 Kanal, (2014). The 80th Airborne Regiment is ready for redeployment [online]. *YouTube*. (accessed August 11, 2023). Available at: <https://www.youtube.com/watch?v=C2b-BMDEz4A>(ukr).

On 8 December, the Ministry of Defence of Ukraine launches media competence training courses for Ukrainian journalists on ATO coverage [online], (2016). *Government portal*. (accessed August 11, 2023). Available at: <https://www.kmu.gov.ua/events/-249535985>. (ukr).

detector.media, (2014). Ministry of Defence and General Staff introduce press card for work in ATO zone [online]. *detector.media*. (accessed August 11, 2023). Available at: <https://detector.media/community/article/102060/2014-12-27-minoboronyta-genshtab-zaprovadyly-pres-kartu-dlya-roboty-v-zoni-ato/>.(ukr).

detector.media, (2015a). Ukrainian TV channels' war correspondents protest on Facebook against ATO HQ restrictions [online]. *detector.media*. (accessed August 11, 2023). Available at: <https://detector.media/community/article/111582/2015-09-25-voienkoryukrainskykh-kanaliv-protestuyut-u-facebook-proty-obmezhen-shtabu-ato/>.(ukr).

detector.media, (2015b). General Staff instructed to reform press services of the Armed Forces - results of the round table of war correspondents and military [online]. *detector.media*. (accessed August 11, 2023). Available at: <https://detector.media/community/article/111667/2015-09-28-genshtab-doruchyv-reformuvaty-pres-sluzhby-zbroynykh-syl-pidsumky-kruglogo-stolu-voienkoriv-i-viyskovykh/> (ukr).

detector.media, (2015c). Defence Ministry to set up a working group to solve the problem of cooperation between military and journalists [online]. *detector.media*. (accessed August 11, 2023). Available at: <https://detector.media/infospace/article/111604/2015-09-25-minoborony-stvoryt-robochu-grupu-dlya-vyrishennya-problemy-spivpratsi-viyskovykh-i-zhurnalistiv/> (ukr).

Interfax-Ukraine, (2018). The press centre of the ATO headquarters in Donbas ceases its work [online]. *Interfax-Ukraine*. (accessed August 30, 2023). Available at: <https://interfax.com.ua/news/general/502327.html> (ukr).

Nagorna, N. [natasya.nagorna], (2015). [I was thinking about such an idiotic flash mob today. can you imagine, all day long on all Ukrainian channels in all newscasts absolutely the same beginning] [Facebook]. 24 September. (accessed August 30, 2023). Available at: <https://www.facebook.com/photo.php?fbid=975350685818650-amp;set=a.207859412567785.52235.100000311827387&type=3> (ukr).

Nazarkevych, V., (2020). [I have been keeping this document for six years.] [Facebook]. 4 March. Available at: https://m.facebook.com/story.php?story_fbid=-pfbid0XP462sUq2UF51YpDNE2HtLFEvTzcBHYnMLi27v7VaMsqFXgHNP AqgAbu87vhmfml&id=100005718391879 (ukr).

Seheda, S. P. and Pokotylo, O. I., (2020). Establishment of a Joint Centre for the Control and Coordination of Ceasefire and Stabilisation of the Contact Line as a Means of Implementation of the Minsk Agreements. *Military Historical Bulletin* [online]. 34(4), 5-14. (accessed August 30, 2023). Available at: doi: 10.33099/2707-1383-2019-34-4-5-14 (ukr).

Verbytska, A. M., Savchenko, V. A., Dziuba, T. M. and Katsalap, V. O., (2019). Strategic Communications System of the Ministry of Defence of Ukraine and the Armed Forces of Ukraine. Science and Defence [online]. (1), 9-12. accessed August 30, 2023). Available at: doi: 10.33099/2618-1614-2017-0-1-9-12 (ukr).

Myronovych A.

REALISATION OF PUBLIC AFFAIRS IN THE ARMED FORCES OF UKRAINE DURING THE ANTI-TERRORIST OPERATION IN THE TERRITORY OF DONETSK AND LUHANSK REGIONS (2014-2018)

The need to study the experience of implementing public relations in the Armed Forces of Ukraine during the Anti-Terrorist Operation (ATO) in Donetsk and Luhansk regions in 2014-2018 is relevant in view of the need to provide recommendations on this control function, in particular, taking into account NATO standards.

The urgency of the chosen topic and the defined historical period also means that the armed aggression of the Russian Federation against Ukraine is an example of modern conflicts when to achieve its goal, the aggressor country actively used all available forces and means to gain an advantage both on the battlefield and in the mass media sphere.

The Russian elite, intelligence agencies and military authorities of the Russian Federation focused on the information component, including propaganda, information and psychological measures, and the sharing of narratives convenient for the invaders in public diplomacy and community relations.

Public relations in the overall system of strategic communications became an integral part of the military administration during the ATO in 2014-2018. The search for new approaches in this area was required to fully respond to the needs of society for reliable and timely information about the course of combat and other actions within the framework of Ukraine's defense. In addition, they were important for the establishment of an effective system of counteracting the permanent information and psychological influence of the enemy and anti-Ukrainian propaganda.

The article analyses the development and implementation of Public Affairs (PA) in the Armed Forces of Ukraine (AFU) in the interests of the ATO. The results of the study of the system of functioning of public relations bodies in military administration, the table of organization and equipment of these units, their role and place in the system of strategic communications, implementation of certain approaches of the armies of NATO member states are also presented.

The result of the dynamic evolutionary processes in the field of military public relations over the four years of the ATO is the creation of a well-established and tested system of information crisis situations that can react quickly and effectively to information threats in the context of modern hybrid warfare.

Keywords: public affairs, ATO, strategic communications, information warfare, NATO, mass media.